

خطاهای پزشکی شایع در بیماریهای ارتوپدی

دکتر علیرضا صادقیپور

استاد گروه ارتوپدی

دانشگاه علوم پزشکی تبریز

۲۰ خرداد ۱۴۰۰

مقدمه

همانطور که هر انسانی ممکن است مرتکب خطا و اشتباه شود ، هریک از کارکنان تیمهای مراقبتهای بهداشتی و درمانی بدون در نظر گرفتن میزان مهارت ، تعهد و دقت آنها در انجام وظایف حرفه ای هم ممکن است دچار اشتباه شوند.

• در قرن ۲۱ این اعتقاد وجود داشت که خطاهایی که منجر به آسیب میشوند به علت انجام یک کار بدون دلیل، فقط توسط یک فرد بود و اغلب اوقات کسی که مرتکب خطا میشد به عنوان فردی بی انگیزه، کم سواد و بدون حس دلسوزی مطرح میشد و گاهی ارتکاب خطای وی به علت فساد اخلاقی و نداشتن وجدان کاری مورد توجه قرار میگرفت. ولی این باور طی دهه های اخیر تغییر یافته است زیرا نتایج تحقیقات نشان داده است که افراد با انگیزه، با سواد و دلسوز نیز مرتکب خطا میشوند.

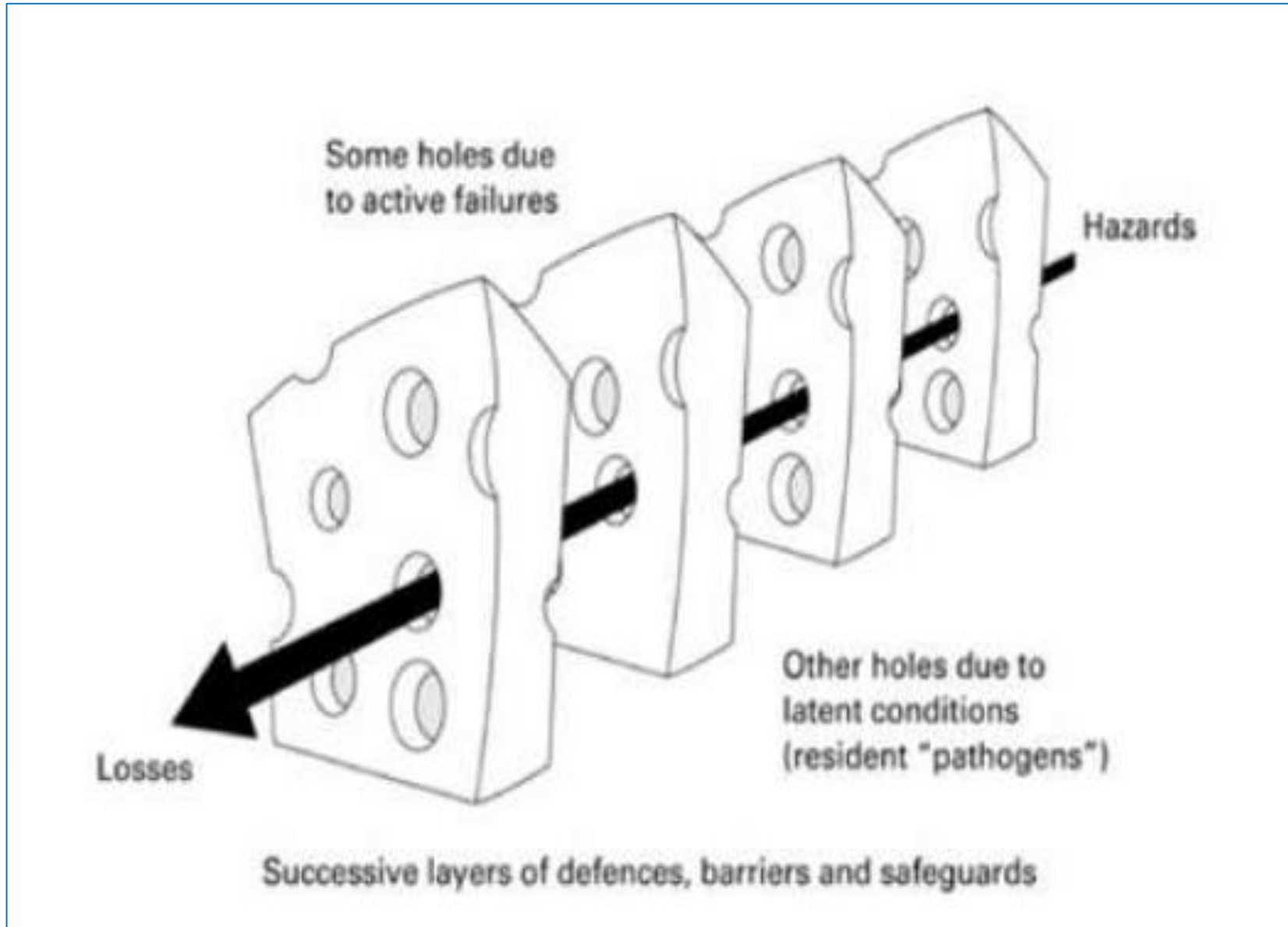
• در تحقیقات اخیر در مورد خطاهای پزشکی متوجه شدند که اغلب خطاها به علت نقص سیستم ساختاری رخ میدهد مثلا برای اینکه یک عمل جراحی اشتباه انجام شود افراد بسیاری باید مرتکب خطا شوند تا اینکه یک حادثه اتفاق بیفتد و این بسیار ناگوار است که پزشک جراح تنها مقصر این عمل اشتباه شناخته شود.

• طبق قوانین اخلاق پزشکی، خطای رخ داده باید بطور صادقانه و درست و آشکار بیان شود.
طبق بند ۱۲ و ۴ قانون اخلاق پزشکی انجمن پزشکی امریکا این انجمن متعهد شده تا تمام بیماران را از تصمیمات اشتباهی که وضعیت سلامت آنها را به خطر میاندازد، در امان دارد و در صورت بروز خطا آنها را آگاه سازد.

سیستم گزارش دهی

- یکی از روشهای اصلی افزایش ایمنی بیمار، استفاده از سیستم گزارش دهی و فراهم کردن امکانات برای آنالیز و پیشگیری از بروز خطاهاست. وظیفه اخلاقی تمام کارکنان سیستم بهداشتی و درمانی ایجاب می کند که خطاها را برای ارتقای ایمنی بیمار گزارش کنند لذا گزارش خطاهای حرفه ای برای ارتقای امنیت بیمار، امر اساسی و یک فعالیت ضروری محسوب می شود چرا که از طریق گزارش خطا، می توان انواع خطاها را با افراد دست اندکار مراقب سلامت در میان گذاشت و شیوه پیشگیری از وقوع مجدد آنها را آموزش داد.

مدل پنیر سوئیسی

تحلیل علل ریشه ای خطاهای پزشکی

Root Cause Analysis(RCA)

- تحلیل علل ریشه ای خطاهای پزشکی فرآیندی است که طی آن عوامل اصلی که منجر به وقوع یک رخداد هشدار دهنده یا حادثه ای ناگوار (اعم از مرگ، واکنش دارویی و ...) شده اند، شناسایی می شوند. در این تحلیل به جای پرداختن به عملکرد افراد، در درجه اول بر سیستم ها و فرآیندهای موجود در آنها تأکید می شود. بدین صورت که از برخی علل خاص در فرآیندهای بالینی که منجر به ایجاد خطا شده اند به سوی علل مشترک در فرآیندهای سازمانی پیش رفته، اصلاحات بالقوه در این فرآیندها و سیستم ها را که می توان برای کاهش احتمال چنین خطاهایی در آینده اعمال نمود، شناسایی می کند.

تعریف خطا

- خطا عبارتست از اخلال در کامل کردن یک روند برنامه ریزی شده به نحوی که اقدامات مورد نظر، بر اساس آن برنامه پیش نرود و یا کاربرد یک برنامه ی اشتباه در راه رسیدن به یک هدف مشخص

انواع خطاهای پزشکی

- اشتباه در تجویز دارو
- اشتباه در روشهای درمانی
- اشتباه در پروسیجر جراحی
- اشتباه در استفاده از فنآوری و تجهیزات
- اشتباه در تفسیر تستهای پاراکلینیک

مفهوم اتفاق ناخواسته و خطاهای پزشکی

- اتفاق ناخواسته پزشکی یا adverse event به اتفاقاتی گفته می شود که غیرقابل پیش بینی بوده، به نحوی توسط بیمارستان یا نظام سلامت ایجاد شده و باعث آسیب یا صدمه به بیمار می گردد.
- این اتفاقات ممکن است غیر قابل پیشگیری یا قابل پیشگیری باشند که به اتفاقات قابل پیشگیری خطاهای پزشکی می گویند.

قصور – تقصیر

- قصور پزشکی مترادف غفلت و خطایی است که از روی سهو سرزند و در مقابل آن تقصیر به خطای عمدی گفته میشود.

انواع قصور

- بی مبالاتی
- بی احتیاطی
- نداشتن مهارت
- رعایت نکردن نظامات دولتی

بی مبالاتی

- این تعریف معادل omission در بحث خطاهای پزشکی است و به معنی عملی است که باید انجام میگرفت ولی در اثر غفلت انجام نمی یابد.

بی احتیاطی

- این تعریف در قانون مجازات اسلامی معادل تعریف commission در بحث خطاهای پزشکی است و به معنی عملی است که نبایستی از نظر اصول علمی و پزشکی انجام پذیرد ولی در اثر سهل انگاری انجام می یابد و ناشی از عدم توجه کافی است.

عدم مهارت

- شامل مواردی است که پزشک تبحر علمی و فنی لازم را برای انجام کار بخصوصی ندارد.

عدم رعایت نظامات قانونی

- به معنای عدم انجام قوانین و آیین نامه های نظام پزشکی و دستورالعملهای وزارت بهداشت و بخشنامه های مراکز علمی و درمانی است. عدم رعایت نظامات دولتی میتواند علاوه بر محکومیت کیفری و جبران خسارت وارده منتهی به تنبیه انضباطی پزشکان و صاحبان حرف وابسته شود.

مجله جراحی استخوان و مفاصل ایران

دوره ۱۲، شماره ۱ (شماره مسلسل ۴۶)، زمستان ۱۳۹۲، صفحه‌های ۵-۱

Iranian Journal of Orthopaedic Surgery
Vol 12, No 1 (Serial No 46), Winter 2014:1-5

جراحی «اشتباه»:

از آنچه به اشتباه عمل کردید چه خاطره‌ای دارید؟

تا چه حد برای مطرح کردن اشتباه خود آمادگی دارید؟

دکتر مهزاد جاوید، دکتر غلامحسین شاهچراغی، دکتر فریورع. لاهیجی، دکتر عزیز احمدی

«کمیته پژوهش انجمن جراحان ارتوپدی ایران»

با همکاری هیئت مدیره انجمن جراحان ارتوپدی ایران*

انواع جراحی اشتباه

- جراحی در محل اشتباه

- جراحی در سمت اشتباه

- جراحی بر روی شخص اشتباه

علل شایع جراحی اشتباه

- داشتن دو اندام راست و چپ
- فضاهای دیسک متعدد در گردن و کمر
- اشتباه قرار دادن علامت راست و چپ توسط تکنسین رادیولوژی
- آماده کردن مریض بعدی در اتاق دیگر توسط فرد دیگر

پیشگیری (توصیه ها)

• چک لیست جراحی ایمن

- محل عمل در بخش توسط پرستار علامتگذاری شود.
- محل عمل قبل از ورود به اتاق عمل توسط جراح علامتگذاری شود.
- سیرکولار اتاق عمل علامتگذاری های انجام شده را با بیمار هوشیار تطبیق دهد.
- جراح قبل از دادن برش ، نوع عمل ، محل عمل و سمت عمل را با صدای بلند اعلام کند و سایر اعضای تیم آن را تایید کنند و سیرکولار در پرونده ثبت نماید.
- در ستون فقرات سطح مهره و دیسک با سی آرم چک شود.
- بدون حضور جراح در اتاق عمل بیهوشی شروع نشود.
- بیهوشی همزمان دو بیمار برای یک جراح انجام نشود.

تَشْكُرُ مِنْ تَوْجِيهِ سَمَاءِ

